

3. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΛΟΥΤΡΩΝΟΣ ΠΑΡΑ ΤΟ ΝΗΣΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
(Πίν. 8 - 11)

Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1965 εἰδοποιηθέντες ὑπὸ τοῦ Σταθμοῦ Χωροφυλακῆς Ἀλεξανδρείας μετέβημεν εἰς τὴν βορειοδυτικῶς τοῦ χωρίου Νησί περιοχὴν, Φάσαν καλουμένην, πρὸς ἐξέτασιν νεωστὶ ἀναφανέντων λίθων. Οὗτοι, δέκα πέντε τὸν ἀριθμὸν, ἦσαν μεγάλοι πελεκητοὶ γωνιόλιθοι ἐκ πώρου, ὧν τινες ἔφερον καὶ ἀναθύρωσιν. Παρ' αὐτοὺς παχεῖα πλάξ ἐκ λίθου Κουφαλίων, φέρουσα αὐλακα καὶ βαθὺν ἔνδεσμον. Ἀσφαλῶς προήρχοντο ἐκ γειτονικοῦ κτηρίου μνημειώδους κατασκευῆς.

Ἡ θέσις εὐρίσκεται ἐντὸς τοῦ ἀπεράντου κάμπου τῆς Βεροίας καὶ εἰς σημεῖον, τὸ ὁποῖον ὑπερεῖχε τῶν ὑδάτων τοῦ ἀποξηρανθέντος βάλτου.

Ἐπειδὴ ἡ περίξ περιοχὴ παρουσίαζε πλείονας τῆς μιᾶς ἐνδείξεις περὶ ὑπάρξεως ἀρχαίων, ἠρευνήσαμεν δι' ἑνὸς ἐργάτου καὶ ὑπὸ δυσμενεστάτας καιρικὰς συνθήκας ἕξ σημεῖα. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐκ τῶν ἐνότων ἀνασκαφῆς ἀπεδείχθησαν λίαν ἐνθαρρυντικά. Εἰς ἅκτινα χιλίων πεντακοσίων περίπου μέτρων ἀνεφάνησαν θεμελιώσεις ἀρχαίων κτηρίων, κέραμοι στέγης, τεμάχια μαρμαρίνων ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν κτλ.

Συγκεκριμένως :

1. Ἐντὸς τοῦ κτήματος τοῦ Πολυδώρου Καραῖσκου εὐρέθη μέγα τεμάχιον μαρμαρίου, τὸ ὁποῖον θραύσαντες οἱ ἰδιοκτῆται πρὸ μηνῶν ἔθαψαν ἐκ νέου ἐντὸς τοῦ κτήματός των. Ἀσφαλῶς προέρχεται ἐκ μεγάλου παρακειμένου οἰκοδομήματος. Ἀποκαλύψαντες τὸ ἄνω μέρος τούτου εἶδομεν, ὅτι τὴν μίαν τοῦλάχιστον πλευρὰν ἔχει λελασμένην. Τὸ ἀποκαλυφθὲν τμήμα ἔχει διαστάσεις $1.25 \times 0.52 \times 0.48$ μ.

2. Πρὸς Ἀνατολὰς καὶ εἰς ἀπόστασιν ἡμίσεος περίπου χιλιομέτρου ὑπάρχει χθαμαλὸς λοφίσκος (τούμπα). Μεταβάντες εἶδομεν, ὅτι πρόκειται περὶ τεχνητοῦ ἐξάρματος, δημιουργηθέντος διὰ τῆς συσσωρεύσεως καθαροῦ χώματος ἄνευ ὀστράκων. Θὰ ἐξυπηρετεῖ μᾶλλον ταφικὸς ἢ στρατιωτικὸς σκοποῦς.

3. Περὶ τὰ δύο χιλιόμετρα πρὸς Νότον (πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ σημερινοῦ χωρίου Νησί) καὶ ἐντὸς τοῦ κτήματος τοῦ Στεφάνου Παντῆ, περιουνελέξαμεν τεμάχιον κιονοκράνου μεταγενεστέρων πωσ χρόνων. Ἐρευνήσαντες ἀναφανέντα λίθον εὐρέθημεν πρὸ θεμελιώσεως μνημειώδους οἰκοδομήματος. Πιθανώτατα πρόκειται περὶ κατωφλίου κατὰ χώραν ἀποτελουμέ-

νον ἐκ δύο μαρμαρίνων πλακῶν μήκους 1.03 καὶ 0.95 καὶ πλάτους 0.55 καὶ 0.52 μ. ἀντιστοίχως. Πάχος 0.15 μ. Ἡ ἑτέρα τῶν πλακῶν πιθανὸν προέρχεται ἐξ ἄλλης χρήσεως, διότι διασφῶζει τρία γράμματα : χ

Ο Ν

Εἰς τὸν πέριξ χώρον εἶδομεν πολλὰς ἐπιπέδους κεράμους μετὰ χιαστῶν ἐγχαράκτων γραμμῶν.

4. Ἐντὸς τοῦ γειτονικοῦ κτήματος τοῦ Ἑμμανουὴλ Μπαμπίνα ἀπεκαλύψαμεν ἑτέραν θεμελίωσιν.

5. Περὶ τὰ ἑκατὸν μέτρα πρὸς Βορρᾶν καὶ ἐντὸς τοῦ κτήματος τοῦ Γεωργίου Συρίδου ἠνοίξαμεν δοκιμαστικὴν τάφρον καὶ εὗρέθημεν πρὸ τοίχου, τὸν ὁποῖον ἠκολουθήσαμεν εἰς μῆκος ἑπτὰ μέτρων. Οὗτος συνεχίζεται. Εἶναι ἐκτισμένος διὰ μεγάλων πελεκητῶν λίθων ἀλλὰ καὶ διὰ μικροτέρων, ἀναμείκτων μετὰ τεμαχίων κεράμων ἐντὸς τοῦ ἀσβεστοκονιάματος. Εἰς ἓν σημεῖον ὁ τοῖχος φθάνει εἰς βάθος 1.25 μ.

6. Περὶ τὰ πεντήκοντα μέτρα πρὸς Δυσμᾶς, ἐντὸς τοῦ κτήματος τοῦ Ἀντωνίου Καραγιάννη, διὰ δοκιμαστικῆς τάφρου εὗρομεν δάπεδον ψηφιδωτὸν μετὰ φυτικῶν καὶ γεωμετρικῶν σχεδίων. Τὰ χρώματα τῶν ψηφίδων εἶναι τὸ μέλαν, τὸ λευκὸν καὶ τὸ κεραμόχρουν. Τὸ ἀπεκαλύψαμεν εἰς μῆκος 3.80 μ. Συνεχίζεται πρὸς ὄλας τὰς κατευθύνσεις.

7. Εἰς τὸν περιβόλον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ χωρίου Νησί εἶδομεν τεμάχιον μαρμαρίνου κατωφλίου ($0.89 \times 0.70 \times 0.22$ μ.) ἐξ ἀρχαίου κτίσματος καὶ βωμὸν ἐνεπίγραφον ($0.98 \times 0.56 \times 0.37$ μ.) μετὰ τῶν γραμμάτων

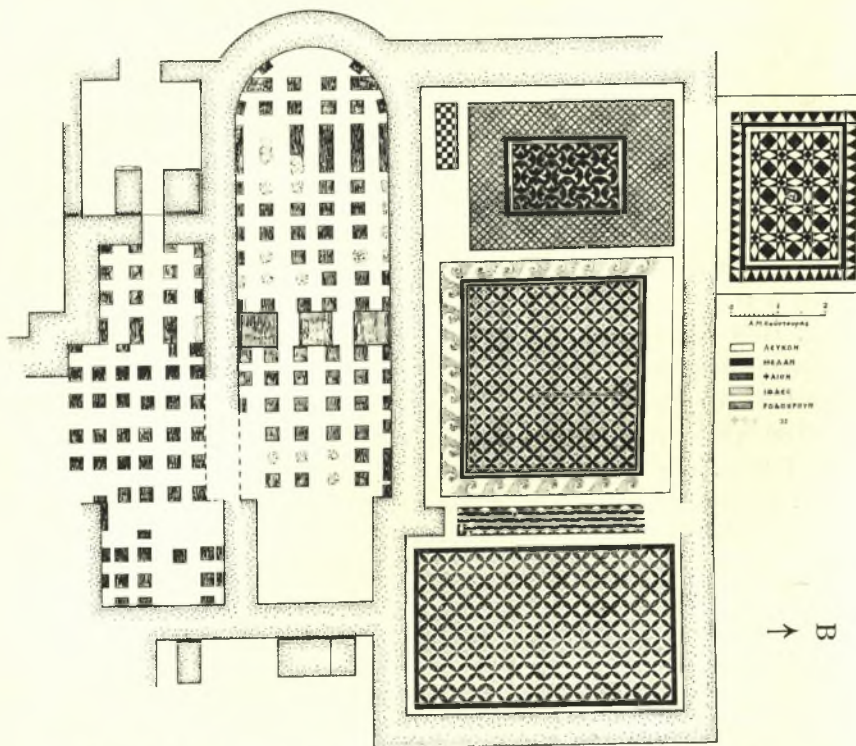
Μ Α Λ Ε Ι Α Ε Λ Π
Μ Α Λ Ε Ι (Ω ;) Κ Ο Ρ Ν
Ω Θ Ε Θ (;)
Ω Τ
≡

Αἱ πολυπληθεῖς ἐνδείξεις καὶ πρὸ παντὸς ἢ εὗρεσις ψηφιδωτοῦ δαπέδου κατέστησαν ἀπαραίτητον τὴν διενέργειαν συστηματικῆς ἐρεῦνης. Ὁ ἐφετεινὸς σκοπὸς ἦτο διερευνητικὸς τῆς ὅλης περιοχῆς καὶ ἡ ἀνασκαφή πρὸς πλήρη ἀποκάλυψιν τοῦ πέρυσιν ἀναφανέντος ψηφιδωτοῦ.

Πρὸς τὸ Συμβούλιον τῆς ἐν Ἀθῆναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, τὸ ὁποῖον μετὰ προθυμίας ἀνέλαβε τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἐξόδων τῆς ἀνασκαφῆς, ἐκφράζω τὰς θερμᾶς μου εὐχαριστίας.

Δαπάναις τῆς Ἑταιρείας ἐγένετο ἡ περαιτέρω ἀποκάλυψις τοῦ ψηφιδωτοῦ δαπέδου καὶ ἡ ἀνασκαφή τοῦ κτηρίου, εἰς τὸ ὁποῖον τοῦτο ἀνήκει. Χορηγία τοῦ Ὑπουργείου Προεδρίας ἠρευνήθησαν αἱ λοιπαὶ θεμελιώσεις. Περὶ τούτων βλ. ἐν τῇ περιληπτικῇ περὶ Δυτικῆς Μακεδονίας ἐκθέσει τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Δελτίου 1966.

Ἡ ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας χρηματοδοτηθεῖσα ἀνασκαφή¹ κατέληξεν εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ μεγαλυτέρου μέρους συγκεκριμένου λουτρῶνος. Τὸ ἀποκαλυφθὲν τμήμα εἶναι ἓν ὀρθογώνιον κτήριο, ἑξωτερικῶν διαστάσεων ἀπὸ Ἀνατολῶν πρὸς Δυσμᾶς δέκα πέντε μέτρων καὶ ἀπὸ Βορρᾶ

Εἰκ. 1. Κάτοπις ρωμαϊκοῦ λουτρῶνος παρὰ τὸ Νησί Ἀλεξανδρείας.

πρὸς Νότον, μέχρι τῶν ἀνασκαφέντων σημείων, δέκα ὀκτὼ μέτρων (εἰκ. 1). Τὸ οἰκοδόμημα συνεχίζεται τοῦλάχιστον πρὸς Βορρᾶν καὶ πρὸς Νότον. Πρὸς Δυσμᾶς καὶ πρὸς Ἀνατολὰς ἔχομεν ἴσως ὑπαιθρίους ἀδλᾶς. Οἱ τοῖχοι τοῦ κτηρίου συνίστανται ἐκ θραυστῶν πορολίθων μετ' ἐλαχίστων γωνιολίθων

¹ Εἰς τὴν ἀνασκαφὴν ἔλαβον μέρος ὡς βοηθὸς μὲν ἡ δεσποινὶς Στυλ. Δρούγου, τελειόφοιτος τῆς Ἀρχαιολογίας, ὡς Ἐπιστάτης δὲ ὁ ἱκανώτατος Ἀρχιφύλαξ τοῦ Μουσείου Βεροῖας Παναγ. Ξυλαπετοῖδης. Τὸ σχέδιον ἐξέπνιξεν ὁ ἐξάιρετος σχεδιαστὴς κ. Ἀργύριος Κούντουρας. Ἄπαντας εὐχαριστῶ θερμῶς διὰ τὴν πολυτιμον συνδρομὴν των.

τοῦ αὐτοῦ ὑλικοῦ καὶ ἀσβεστοκονιάματος (πίν. 8α). Πλήν τοῦ δυτικοῦ ἔξωτερικοῦ τοίχου, τοῦ ὁποίου τὸ πάχος προσεγγίζει τὸ μέτρον, οἱ λοιποὶ ἔχουν πάχος 0.70 μ. Εἰς τὰ μέτρα ταῦτα δὲν συμπεριλαμβάνεται τὸ πάχος 0.06 μ. συνδετικὸν τῆς ὀρθομαρμαρώσεως κονίαμα οὐδ' ἡ πάχος 0.03 μ. ὀρθομαρμάρωσις, ἧς ὑπολείμματα εὑρομεν εἰς τινὰ σημεῖα κατὰ χώραν.

Τὸν ἀνασκαφέντα χώρον δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς δύο.

Τὸ νότιον τμήμα ἀποτελεῖ κλειστὸν σύνολον καὶ περιλαμβάνει δύο ἐπιμήκεις χώρους, ἐφωδιασμένους δι' ὑποκαύστων. Τὸ βόρειον τμήμα περιλαμβάνει δύο διαμερίσματα, τὰ δάπεδα τῶν ὁποίων εὑρίσκονται ὑψηλότερον τῶν δαπέδων τῶν ὑποκαύστων καὶ καλύπτονται διὰ μωσαϊκῶν.

Ἀ' Νότιον Τμήμα. Οἱ χώροι τῶν ὑποκαύστων φέρουσι σειρὰς κτιστῶν πεσίσκων συντεθειμένων ἐξ ἐπαλλήλων τετραγώνων ὀπτοπλίνθων μετ' ἐνδιαμέσου ἐκ κεραμικοῦ κονιάματος ἄρμου (πίν. 8β). Οἱ πεσίσκοι, τῶν ὁποίων τὸ σφζόμενον ὕψος δὲν ὑπερβαίνει τὰ 0.45 μ., ἀπέχουσιν ἀλλήλων ἴσον πρὸς τὴν πλευρὰν μιᾶς πλίνθου ἢ ὀλιγώτερον, ἀφιεμένων μόνον κατὰ τμήματα μεγαλυτέρων ἀνοιγμάτων διὰ τὴν κυκλοφορίαν τῆς πυρᾶς. Εἰς τινὰ σημεῖα ἔχομεν καὶ διπλοῦς ἢ τριπλοῦς πεσσοῦς. Κατὰ μῆκος τῶν μακρῶν τοίχων τοῦ πρὸς Βορρᾶν χώρου τῶν ὑποκαύστων καὶ ἐν ἐπαφῇ μετ' αὐτῶν ἡμιπεσοὶ πρὸς στήριξιν τῶν ἄκρων τοῦ ἐπ' αὐτῶν δαπέδου. Ἐπειδὴ οὐδαμῶς τὸ ὕψος τῶν τοίχων φθάνει μέχρι τῆς ὀροφῆς τῶν ὑποκαύστων, ἀγνοοῦμεν τὴν διαίρεσιν τῶν ἰσογείων χώρων. Ἐὰν δεχθῶμεν τὸ ἰσόγειον τοῦ βορείου ἐπιμήκους χώρου διηρημένον εἰς δύο — ἴσως οἱ τρεῖς παχεῖς πεσοὶ κατὰ τὸ μέσον τοῦ μήκους του συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς ἐκδοχῆς ταύτης — τότε θὰ ἔχωμεν πρὸ ἡμῶν τοὺς τρεῖς οἴκους τοῦ βαλανείου. Ἄλλως θὰ δεχθῶμεν τοὺς δύο ἀνασκαφέντας ὡς τὸν μέσον οἶκον (tepidarium) καὶ τὸν τρίτον ἢ ἔνδον οἶκον (caldarium). Τὸν πρῶτον οἶκον (frigidarium) θὰ ἐρευνήσωμεν κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος. Κατὰ τὴν δευτέραν ἐκδοχὴν θὰ ἔχωμεν ἐσωτερικὰς διαστάσεις τοῦ ἔνδον οἴκου (caldarium) 11.33 × 3.10 μ. καὶ τοῦ μέσου οἴκου (tepidarium) 7.40 × 3.15 μ. Κατὰ τὴν δυτικὴν στενὴν πλευρὰν τῶν ὁ μὲν ἔνδον οἶκος ἀπολήγει εἰς ἡμικυκλικὴν ἀψίδα ὁ δὲ μέσος οἶκος εἰς στόμιον, ἐπικοινωνοῦν πρὸς τὸ prae-furnium. Διαστάσεις τοῦ prae-furnium 2.70 × 2.50 μ. Ἐκατέρωθεν τοῦ στομίου δύο ἀνισοπαχεῖς πεσοὶ. Ὁ νότιος τοίχος τοῦ μέσου οἴκου κάμπτεται κατ' ὀρθὴν γωνίαν πρὸς Νότον, σχηματίζων ἕτερον χώρον, μὴ ἀνασκαφέντα εἰσέτι.

Τὸ πρὸς Ἀνατολὰς τμήμα τοῦ βορείου διαμερίσματος τῶν ὑποκαύστων στενοῦται ἑλαφρῶς εἰς μῆκος 2.20 μ., σχηματίζων οἶονεὶ μικρὸν ἰδιαίτερον χώρον, ἐλεύθερον πεσίσκων. Ἐν ἐπαφῇ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν παρεῖαν τοῦ ἀνατολικοῦ τοίχου τῶν ὑποκαύστων δύο ἀνισοπαχεῖς πεσοὶ ἐν εἴδει ἀντηρίδων.

Β' Βόρειον Γμήμα. Τὸ πρὸς τοὺς χώρους τῶν ὑποκαύστων γεινιάζων διαμέρισμα ἔχει ἑσωτερικὸν μῆκος 12.80 μ. καὶ πλάτος 5.70 μ. κοσμεῖται δὲ διὰ τριῶν μωσαϊκῶν θεμάτων (ἀνατολικόν, κεντρικόν καὶ δυτικόν θέμα). Τὸ ἀνατολικόν θέμα κοσμεῖ οἰοεὶ χωριστὴν αἴθουσαν, δημιουργουμένην διὰ τῆς κατ' ὄρθην γωνίαν ἐξοχῆς τῶν μακρῶν τοίχων τοῦ ἀρχικοῦ στενομήκου χώρου. Τὸ ἐντὸς μέλανος πλαισίου περικλειόμενον μήκους 5.20 μ. καὶ πλάτους 3.30 μ. ψηφιδωτὸν σχηματίζει ἐπὶ λευκοῦ βάθους τεμνομένους κύκλους διὰ ψηφίδων φαιοῦ χρώματος (πίν. 9α). Εἰς τὸ κέντρον ἐκάστου κύκλου τετράγωνον διὰ ροδοχρῶν ψηφίδων.

Τὸ πλευρᾶς 4.30 μ. κεντρικόν ψηφιδωτὸν περικλείεται ἐντὸς πλατείας λευκῆς ταινίας, κοσμουμένης διὰ σπειρομαϊάνδρου ἐκ ροδοχρῶν ψηφίδων. Μεταξὺ τῆς ταινίας καὶ τοῦ κυρίως θέματος παχεῖα μέλαινα ζώνη, περικλείουσα ἑτέραν λευκὴν. Τὸ κυρίως θέμα ἀποτελεῖται ἐκ τεμνομένων μελανῶν κύκλων, περικλειόντων λευκὰ τετράγωνα κοίλων πλευρῶν, κοσμούμενα διὰ μικροτέρων ροδοχρῶν τετραγώνων.

Μεταξὺ τοῦ κεντρικοῦ καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ θέματος ψηφιδωτὴ ταινία, φέρουσα ἐπαλλήλους σειρὰς ἡμικυκλίων διὰ λευκῶν καὶ ροδοχρῶν ψηφίδων καὶ ἐσχηματοποιημένα φύλλα κισσοῦ διὰ ψηφίδων φαιοῦ χρώματος.

Δυτικῶς τοῦ κεντρικοῦ θέματος ἀνεσκάψαμεν μωσαϊκόν, μήκους 4.10 μ. καὶ πλάτους 2.90 μ., πληρούμενον δι' ἐπαλλήλων σειρῶν μελανῶν τετραγώνων πλαισίων, περικλειόντων ροδόχροα συμπαγῆ τετράγωνα ἐπὶ λευκοῦ βάθους (δυτικόν θέμα, πίν. 9β).

Κατὰ τὸ κέντρον περιῖπου τοῦ μωσαϊκοῦ εὐμέγεθες ἐπίμηκες διάχωρον, περικλειόμενον ἐντὸς λευκῆς λεπτῆς ταινίας, παισιουμένης ὑφ' ἑτέρας μελαίνης. Τὸ διάχωρον κοσμεῖται διὰ κανονικῶς ἐπαναλαμβανομένων κοιλοκύρτων σχεδίων ἐκ μελανῶν καὶ ροδοχρῶν ψηφίδων.

Νοτίως τοῦ δυτικοῦ θέματος μικρὰ ψηφιδωτὴ ταινία φέρουσα ἀβακωτὸν κόσμημα διὰ λευκῶν καὶ ροδοχρῶν ψηφίδων.

Βορείως τοῦ μεγάλου ἐπιμήκου διαμερίσματος καὶ παρὰ τὸ δυτικὸν ἄκρον αὐτοῦ ἕτερον διαμέρισμα μήκους 4.10 μ. καὶ πλάτους 3.10 μ., καλυπτόμενον ὑπὸ ψηφιδωτοῦ (βόρειον θέμα, πίν. 10α καὶ 11α). Διὰ λευκῶν καὶ μελανῶν εὐμέγεθων ψηφίδων ἐκ μαρμάρου σχηματίζονται τρίγωνα, τετράγωνα καὶ ῥόμβοι. Ἐν τῷ κέντρῳ διάχωρον, φέρον κεφαλὴν γυναικὸς (πίν. 10β).

Αἱ ψηφίδες τῶν μωσαϊκῶν εἶναι θραυσταί, μήκους 0.015-0.02 μ. καὶ χρώματος μέλανος, λευκοῦ, φαιοῦ, ἰώδους ἢ ροδόχρου. Οὐδαμοῦ εὗρομεν ψηφίδας συλλεκτὰς ἢ ἐξ ὑαλομάζης. Κατ' ἐξαιρέσεις εἰς τὸ βόρειον θέμα αἱ ἐκ μαρμάρου ψηφίδες εἶναι πολὺ μεγάλαι, μήκους 0.05 μ., παρέχουσαι τὴν ἐντύπωσιν μαρμαροθετήματος. Διὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ προσώπου ἐχρησι-

μποιήθησαν ψηφίδες μικρότεροι τῶν κανονικῶν. Πλὴν τοῦ κεντρικοῦ καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ θέματος τῶν τεμνομένων κύκλων, τὰ ὁποῖα φέρουν σοβαρὰν φθορὰν κατὰ τὸ κέντρον, αἱ φθοραὶ τῶν ὑπολοίπων ψηφιδωτῶν θεμάτων εἶναι ἀσήμαντοι. Διὰ τοῦτο καὶ ἀπεφασίσθη ἡ κατὰ συμπλήρωσιν σχεδίασις τοῦ δαπέδου τῶν ψηφιδωτῶν, ἀφεθριστῶν ὄρισμένων λεπτομερειῶν πρὸς σχεδίασιν κατὰ τὴν προσεχῆ ἀνασκαφικὴν περίοδον, ὁμοῦ μετὰ τῶν λεπτομερειακῶν σχεδίων ἐκάστου θέματος, ἡ ὁποία θὰ γίνῃ μετὰ τὸν τελικὸν καθαρισμὸν τῶν ψηφιδωτῶν ἐκ τῶν ἴζημάτων, ὁπότε θὰ διαπιστωθῇ καὶ ἡ ὑποδομὴ καὶ ἡ σύστασις τοῦ κονιάματος τῶν ψηφιδωτῶν.

Αἱ διαστάσεις τῶν λεπτομερειῶν τῶν ψηφιδωτῶν εἶναι πολλαπλάσια ἢ ὑποπολλαπλάσια τοῦ συνήθους εἰς τὴν Βόρειον Ἑλλάδα ποδὸς τῶν 0.32 μ. Οὕτω : Διάμετρος τεμνομένων κύκλων κεντρικοῦ θέματος εἰς πούς. Διάμετρος τεμνομένων κύκλων ἀνατολικοῦ θέματος εἰς πυγῶν (0.40 μ.). Εἰς τὸ βόρειον θέμα ἡ πλευρὰ τῶν μεγάλων τετραγώνων ἰσοῦται πρὸς ἓνα πόδα καὶ τῶν μικρῶν πρὸς ἓν ἡμιπόδιον. Τῶν στενομήκων ὀρθογωνίων αἱ μακρὰὶ πλευραὶ ἰσοῦνται πρὸς ἓνα πόδα καὶ αἱ ἐγκάρσιαι πρὸς ἓν ἡμιπόδιον. Τὸ πλάτος τῶν ψηφιδωτῶν πλαισίων κυμαίνεται ἀπὸ μιᾶς παλαστῆς (0.08 μ.) μέχρι πέντε δακτύλων (0.10 μ.). Πλάτος ταινίας σπειρομαϊάνδρου εἰς πυγῶν.

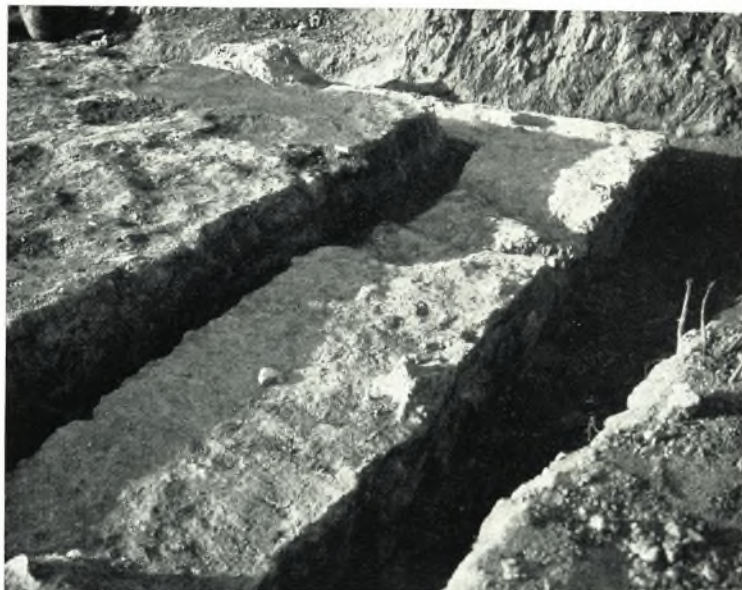
Ὁ νότιος τοῖχος τοῦ πρὸς τὰ ὑπόκαυστα γειννιάζοντος οἴκου διατηρεῖ σποραδικὰ ὑπολείμματα ὀρθομαρμαρώσεως.

Οὐδαμοῦ μέχρι στιγμῆς εὑρομεν ὑπολείμματα μαρμαροθετημάτων, ἐπὶ τῶν τοίχων καθέτων πηλίνων ἀεραγωγῶν σωλῆνων (tubuli) ἢ σωλῆνων ἀποχετεύσεως.

Τὰ κινητὰ εὐρήματα τῆς ἀνασκαφῆς εἶναι ἐλάχιστα. Ἀρκετοὶ σιδηροῦ ἥλοι ἐκ τῶν δοκῶν τῆς στέγης, δύο ἀγνῦθες, τεμάχιον λίνου, ὀλίγα τεμάχια ὑάλου, ἀγγεῖον τεθραυσμένον (πίν. 11β) κτλ. Ἄπαντα ὀδηγοῦσιν εἰς τοὺς ὑστέρους ρωμαϊκοὺς χρόνους.

Ἡ ἀνασκαφὴ πρέπει νὰ συνεχισθῇ πρὸς πλήρη ἀποκάλυψιν τοῦ κτηριακοῦ συγκροτήματος τοῦ λουτρῶνος.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ Κ. ΑΝΔΡΕΙΩΜΕΝΟΥ

α. Τμήμα τοῦ ἐξωτερικοῦ τοίχου τοῦ λουτρῶνος.

β. Ὁ γῶρος τῶν ὑποκαύστων.

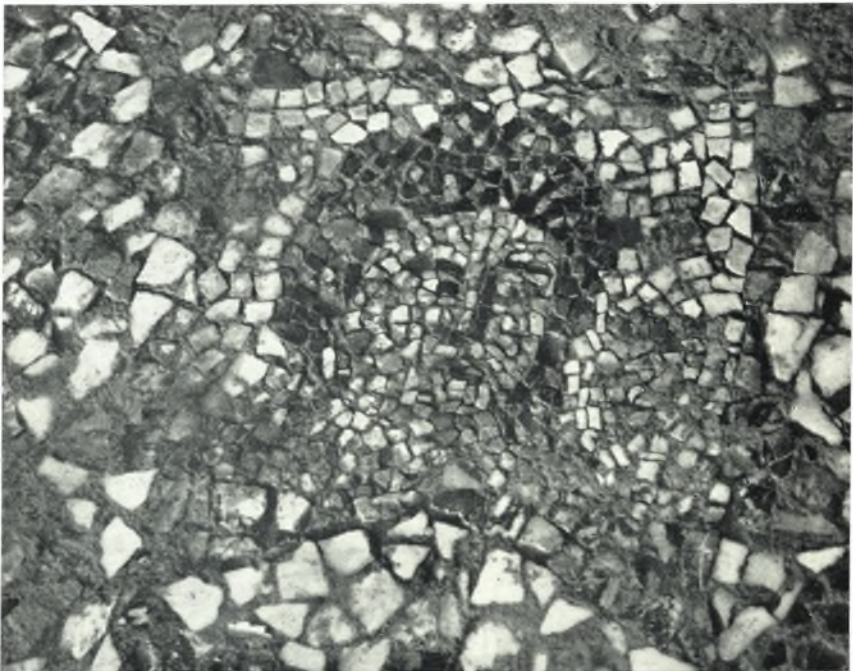
α. Τὸ ἀνατολικὸν θέμα τῶν ψηφιδωτῶν.

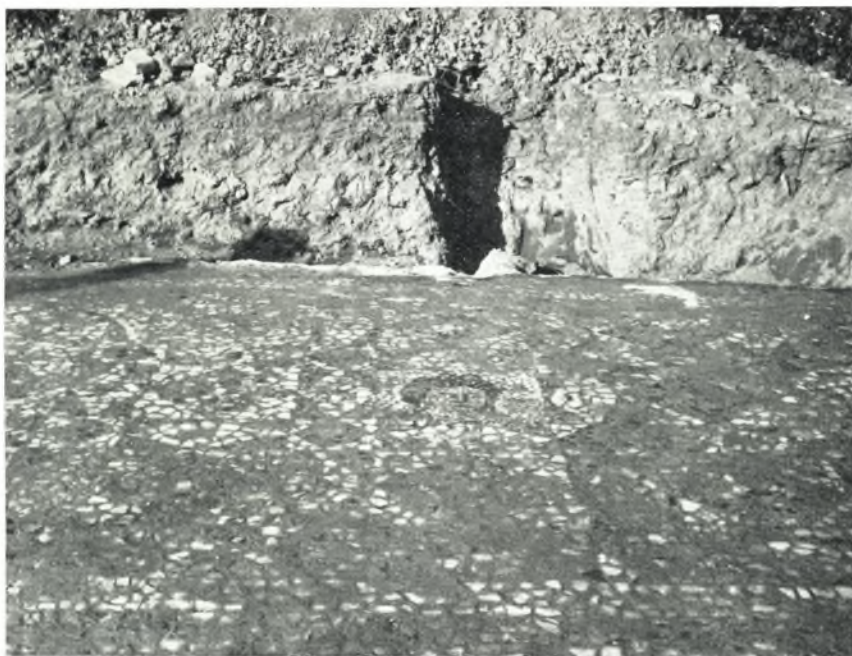
β. Τὸ δυτικὸν θέμα.

α. Το βόρειον θέμα ἀπὸ Δυσμῶν.

β. Γυναιξία μορφή ἐν τῷ διαχώρῳ τοῦ βόρειου θέματος.

α. Τὸ δάπεδον τοῦ βορείου διαμερίσματος.

β. Ἄγγειον κατὰ χώραν.